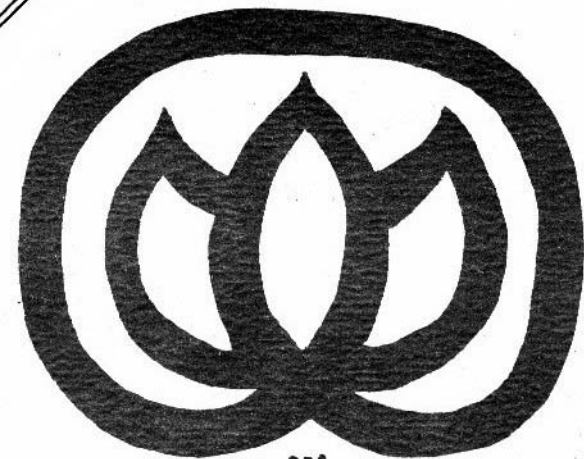

1968
ijbilen
nummer 2008

**instituut
voor
natuurbeschermings-
educatie**

afd. de bilt e.o.

wat is het IVN?

De vereniging voor natuur- en milieu-educatie, kortweg IVN, is een landelijke vrijwilligersorganisatie met ruim 180 plaatselijke afdelingen. De afdeling De Bilt e. o. bestaat sinds 1968.

Het IVN laat mensen kennis maken met de natuur en het milieu in de eigen leefomgeving. Langs de weg van beleving en kennisvergroting ontstaat meer begrip en daardoor een grotere betrokkenheid.

Zien, inzien en ontzien.

Wilt u actief meewerken?

Voor 14 euro per jaar, als u actief meedoet, bent u lid. U ontvangt dan ons contactblad de Vleugelnoot en vier maal per jaar het landelijke blad Mens en Natuur.

Wilt u donateur worden?

Als u niet actief meewerkt, maar het IVN wel wilt steunen, dan kunt u voor 10 euro per jaar donateur worden. U ontvangt dan de Vleugelnoot.

Neem dan contact op met onze ledenadministratie:

Tobias Klomparends
Bongerdlaan 15
3723 VE Bilthoven
Tel. 030-2290796
email: tobias.klomparends@wxs.nl

Betalingen:
Postbank 1690035
t.n.v. penningmeester IVN De Bilt e.o.
te Bilthoven

ZUIVELBOERDERIJ BOOM EN BOSCH

Het adres voor natuurzuivere zuivelproducten vervaardigd in ons eigen bedrijf zoals:

- Vele soorten boerenkaas
- Geitenkaas
- Boerenboter
- Yoghurt
- Echte karnemelk
- Kwark

Geopend: di, wo, vrij van 12.00-17.00 uur
op zaterdag van 10.00-16.00 uur

Nieuwe Weteringseweg 194
Tel. (0346) 21 14 81 Groenekan

ADRESSEN

BESTUUR

P. Greeven (voorzitter)
Zuiderplantsoen 19
3972 BC Driebergen

T. Klomparends (penningmeester)
Bongerdlaan 15
3723 VE Bilthoven
030-2290796
tobias.klomparends@wxs.nl

Mw. N. van Nooten (secretaris)
Bosuillaan 303
3722 XM Bilthoven
030-2290269

LEDENADMINISTRATIE

T. Klomparends
(adres: zie boven)

VERSPREIDING CONTACTBLAD

Vacature

WERKGROEPEN

Wandelingen

Mw. F. Feleus
Hobbemalaan 60
3723 ET Bilthoven
030-2286180
froukjefeus@planet.nl

Milieu

Mw. M. Schets
Hoflaan 12
3722 BN Bilthoven
030-2283286
mschets@mac.com

Jeugdnatuurclub

informatie via het
secretariaat;
(adres zie terug)

Redactie contactblad

R.Maas-Bakker
Aartsbisschop Romerostraat 517
3573 AR Utrecht
030-2721611

Foto/dia

Mw. M. Schets (adres zie terug)

Kortecursussen/gidsencursus

Informatie via het secretariaat
(adres zie terug)

RELATIES

Consulent natuur- en
milieueducatie
Huize Oostbroek
Bunnikseweg 39
3732 HV De Bilt
030-2210599

WEBSITE IVN AFD. DE BILT E.O.

www.ivndebilt.nl

de Vleugelnoot

contactblad IVN
afd. De Bilt en omgeving
oktober-november-
december 2008

INHOUD

Redactie
Roel Maas-Bakker

Redactieadres
Aartsbisschop
Romerostraat 517
3573 AR Utrecht
030-2721611
email:
rmaas@wanadoo.nl

Vormgeving
Bas van Nooten

Druk- en kopieerservice
Sociale
Werkvoorziening
Zeist

Omslag:
kopie van 1978
(geel/groen)

Van de redactie	5
Bestuursmededelingen	6
Wandelprogramma IVN de Bilt	10
40 jaar IVN de BILT e.o.	10
Hoe waren de beginjaren	10
Dank zij de vrijwilligers van het IVN...	13
Sprokkel Varia	16
Opinie onderzoek	19
1985	22
Maar door alle jaren heen	23
Wetenswaard	24
Vogels in Limburg	24
Nieuwe plant ontdekt in Vechtplassengebied	26
Nieuwe petgaten gunstig voor natuur	26
Update ziekte paardenkastanjes	27
Adressen	30

Kopij vóór
maandag 1
december 2008
inleveren op
redactieadres

Kunstbandel

Lijstenmakerij

't Winkeltje

Ton Jacobse
Looydijk 105-107, tel. 030-2204405, De Bilt

Vakkundige verzorging van al uw inlijstwerk
o.a. schilderstukken, borduurwerk, etsen, foto's
diploma's etc.

Keuze uit meer dan 800 lijstmotieven

Voor originele geschenken

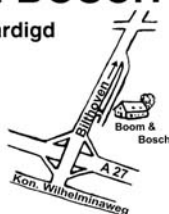
ZUIVELBOERDERIJ BOOM EN BOSCH

Het adres voor natuurzuivere zuivelproducten vervaardigd
in ons eigen bedrijf zoals:

- Vele soorten boerenkaas
- Geitenkaas
- Boerenboter
- Yoghurt
- Echte karnemelk
- Kwark

Geopend: di, wo, vrij van 12.00-17.00 uur
op zaterdag van 10.00-16.00 uur

Nieuwe Weteringseweg 194
Tel. (0346) 21 14 81 Groenekan

GLAS- EN SCHILDERSBEDRIJF

JOH. VAN DOORN
DE BILT B.V.

Burg. de Withstraat 51A 3732 EJ De Bilt 030 - 220 01 09 / 220 35 96
e - mail : info@johvandoorn.nl internet : www.johvandoorn.nl

WETENSWAARD (6)

*Als iemand mij nou maar
had opgeraapt en in zijn zak gestopt
en daar gelaten had,
dat af en toe een hand mij vond,
voelde hoe zacht ik was
en dan weer losliet.*

*Of op de vensterbank gelegd,
op 't nachtkastje,
in een rommeldoos.
De keukenla!*

*Ik heb nog nooit een reis gemaakt,
ik moest zo nodig wortel schieten.*

*Als iemand mij nou maar had
opgeraapt,
er was niets aan de hand geweest,
ik was kastanjebruin geweest,
ik had geglansd, geglansd,
wat later was ik wat gaan rimpelen,
en dan, nou ja, maar nu,
nu moet ik onvrijwillig transformeren
en niet zo'n beetje ook.*

*En steeds als ik zo ongeveer
gewend ben aan mijn nieuwe vorm,
steeds als ik zo min of meer
geaccepteerd heb
dat ik ben zoals ik ben,
dan ben ik alweer anders.*

© Tjitske Jansen

Roel Maas

*En als het nu zo was dat ik gekozen
had
om zo te zijn, dat ik het wilde:
steeds een ring erbij,
zoveel soortgenoten aan mijn takken
in hun veilig stekelhuis,
zo anders dan ikzelf,
maar wat weet ik het nog goed.*

*Ik heb het opgegeven
te zijn zoals ik ben.
Ik groei maar mee
met wie ik worden zal.*

*Af en toe hoor ik
Dat iemand zegt
Hoe mooi ik ben.
In mijn schaduw
gebeuren dingen
die de moeite waard zijn.*

WETENSWAARD (5)

Vandaar de naam bloederziekte.

aangetaste
kastanjes →

Door onderzoek van de landelijke werkgroep Aesculaap is recentelijk vast komen te staan dat een bacterie uit de groep *Pseudomonas syringae* hoofdveroorzaker is van de ziekte. Momenteel wordt onderzoek gedaan naar het infectie- en ziekteproces bij de bomen. Ook de wijze waarop, en de weg waarlangs, de gevonden bacterie zich verspreidt wordt momenteel onderzocht. Pas daarna kan een strategie worden opgezet voor de bestrijding van de bloederziekte. Op dit moment worden er dan ook nogal wat verschillende strategieën toegepast.

Zo was van de week in het televisieprogramma “Een Vandaag” een boomchirurg te zien die knoflookpoeder onder Paardenkastjes strooide om de mineermotten te verjagen. Aangetaste bomen werden behandeld met een mengsel van Chinese kruiden en paardenmest. Daarnaast was erin de uitzending aandacht voor een bijzonder boek: *Kastanjedichten*”.

In dit boek springen dichters in de bres om de bedreigde kastanje in leven te houden. Anders groeien straks generaties op zonder een kastanje op het schoolplein. Een gedeelte van de opbrengst van het boek wordt gebruikt om verder onderzoek naar de bloederziekte te financieren. Onderstaand gedicht van Tjitske Jansen, een schrijfster uit de provincie Utrecht, sprak mij erg aan:

VAN DE REDACTIE

Voor u ligt alweer de laatste Vleugelnoot van dit jaar. Een bijzonder nummer dit keer. Vandaar de wat ongebruikelijke voorkant:

Op 8 november is het namelijk 40 jaar geleden dat onze vereniging werd opgericht. Natuurlijk staat dit nummer dan ook voor een groot deel in het teken van dit heugelijke feit. Allereerst staat het bestuur stil bij het bereiken van deze mijlpaal. Daarnaast schrijven Annie Eizenga-Kerkkamp en Simon de Bruijn, leden van het eerste uur, over hun herinneringen aan de beginjaren van de afdeling. En de redactie is het verenigingsarchief in gedoken: De foto's en verenigingsstukken die we daarin tegen kwamen waren vaak toch wel erg grappig maar wellicht ietwat gedateerd. Meestal waren ze in zwart-wit en erg stoffig, Maar veelal waren ze wel met zorg samengesteld en afkomstig uit vervlogen tijden. Een kleine selectie van wat we zoal tegenkwamen vindt u in de rubriek “Uit het archief van de vereniging”.

Ook kwamen we de Vleugelnoot tegen die in het teken stond van het 10-jarig jubileum (1978). De voorkant van dat nummer is aan de huidige tijd aangepast en wederom gebruikt voor dit nummer in het teken van het 40 jarig jubileum. Als dit nummer uiteindelijk bij u op de mat valt is het volop herfst. De eerste tekenen dienen zich buiten al weer aan: Ik zie al weer behoorlijk wat paddenstoelen in de berm langs het fietspad staan, als ik naar het werk toe fiets. De eerste kleur verschijnt alweer in de bomen. En ook in de struiken in de achtertuin dienen de eerste herfstkleuren zich alweer aan. De kastanjes echter, hebben al vele weken opvallend bruingeleurd bladeren. Dit heeft helaas hele andere oorzaak. U kunt er over lezen in de rubriek Wetenswaard. Ook is er in dezelfde rubriek weer de bijdrage van Jaap Oskam. Dit keer schrijft hij over een aantal vogelwaarnemingen tijdens zijn vakantie in het zuiden. En u kunt lezen over een bijzonder plantje dat voor het eerst is aangetroffen in de Oostelijke Binnenpolder van Tienhoven. Een heel bijzonder nummer dus; veel lees en kijkplezier!

De redactie

BESTUURSMEEDEDELINGEN

IVN De Bilt e.o. 40 jaar actief in en voor de natuur

Dit najaar viert de afdeling IVN De Bilt e.o. het heugelijke feit dat zij 40 jaar bestaat. De afdeling is op 08 november 1968 opgericht, zo'n acht jaar nadat de koepelorganisatie, de Vereniging IVN, het levenslicht zag. Feitelijk is het IVN voortgekomen uit de 'Bond tegen Verontreiniging van Stad

en Land', die in 1939 mede op initiatief van de Vereniging Natuurmonumenten was opgericht. Richtte deze Bond van natuurwachten zich nog in eerste instantie op het vaak letterlijk 'bewaken' van de natuur, in de jaren '50 en '60 kwam men tot het besef dat je er daar alleen niet mee komt. Juist door de mens zelf in direct contact met de hem omringende natuur te brengen en hem daar door kennisoverdracht nader over te informeren, zou hij daar zorgvuldig mee omgaan. De laatste jaren richt het IVN zich steeds meer op het leveren van een bijdrage aan een duurzame samenleving, door mensen actief te betrekken bij natuur, milieu,

landschap en hun leefomgeving. Sinds de oprichting heeft het IVN een enorme vlucht genomen en zijn er over het hele land verspreid nu maar liefst 174 afdelingen en 17.000 leden. De afdeling IVN De Bilt e.o. is in 1968 door een aantal bevrogen natuurliefhebbers opgericht, waaronder Ingrid Nijkerk-Pieters en de bekende, veel te vroeg overleden vogelaar Bert Bos. De afdeling bestreek toen zo'n beetje het gehele gebied van de stad Utrecht tot een groot deel van het oosten van onze provincie. Door de natuurgidsencursussen, die indertijd door de afdeling werden georganiseerd, zijn

OPRICHTINGSBIJZEE-KOMST VAN HET INSTITUUT VOOR NATUUR-
BESCHERMINGS-EDUCATIE, AFDELING DE BILT EN OMGEVING,

Vrijdag 8 november 1968

Concordia, Jan Steenlaan te Bilthoven
aanvang om 20.-- uur.

1. Welkomwoord door dhr A.J.F. Bos uit De Bilt, 2e sekretaris van de afdeling en initiatiefnemer.
 2. Opening door de voorzitter, dhr A. ten Houten uit Utrecht.
 3. Uiteenzetting over het werk en de doelstellingen van het I.V.N. door dhr P. Steltman, hoofdbestuur-lid uit Amsterdam.
 4. Informatie betreffende de cursus Natuurgids.
- PAUZE
- In de pauze bestaat gelegenheid, de I.V.N.-stands te bezichtigen en I.V.N.-artikelen te kopen. Tevens gelegenheid tot stellen van vragen.
5. De I.V.N.-film RUMTE VOOR MILJOENEN
 6. Sluiting.

6

oktober-november-december 2008

WETENSWAARD (4)

In nieuw ingerichte natuurgebieden lieten de eerste soorten zich al gauw zien: kruipwilg, ronde zonnedauw, rietorchis en geelgroene zegge. Hierna volgden Rode Lijst-soorten zoals moeraskartelblad. De vorig jaar aangetroffen soorten - moeraswolfsklauw, stekelbrem en kiemplantjes van grove den - duiden op de plaatselijke ontwikkeling van een plantengemeenschap van vochtig heide zoals die voor de middeleeuwse ontginning aanwezig was. Maar door natuurontwikkeling worden milieus gecreëerd die zich niet laten vatten in de onderverdeling van klassieke Nederlandse vegetatietypen. Want met de verschijning van het rondbladig wintergroen en het voorkomen van moeraswespenorchis en vleeskleurige orchis, begint het gebied ook trekjes te vertonen van vochtige duinvalleien, mogelijk omdat er kalkrijk kwelwater aan de oppervlakte komt.

Bron: Natuurmonumenten 09 september 2009

Update ziekte paardenkastanjes

Het is u vast al opgevallen dat de kastanjes er niet zo fraai bijstaan de afgelopen jaren.

De witte paardenkastanje, de boom die in de volksmond "wilde kastanje" wordt genoemd, heeft last van de larve van een nachtvlinder (Cameraria ohridella). De larve eet het bladgroen van de bladeren op (mineren). De bladeren kleuren daardoor al in de loop van de zomer bruin en vallen erg vroeg af. De nachtvlinder, oorspronkelijk afkomstig uit China, ruikt op vanuit Oost- en Centraal-Europa.

Daarnaast hebben verontrustend veel paardenkastanjes last van de bloederziekte. In de zomer van 2002 kwamen de eerste meldingen binnen van deze mysterieuze ziekte. Aangetaste bomen krijgen bruine vlekken op de stam en "bloeden" een donker bruin vocht.

aangetaste
kastanje-
bladeren

27

oktober-november-december 2008

WETENSWAARD (3)

Helden. Ja, dat mag je tegenwoordig vermelden als een leuke waarneming, want ze zijn hollend achteruit gegaan in aantal. Maar dat is weer een ander verhaal en al eens aan de orde geweest.

Jaap Oskam

Nieuwe plant ontdekt in Vechtplassengebied

In de Oostelijke Binnenpolder van Tienhoven is iets bijzonders gevonden: rondbladig wintergroen. Deze soort was nog niet bekend in het Vechtplassengebied.

De vondst werd gedaan tijdens een excursie van de Stichting Floron, een organisatie die planten inventariseert. De floristen namen een stukje nieuwe natuur onder de loep dat in 1992 is ingericht. Een gebied van weilanden en sloten werd omgetoverd tot een complex van petgaten en legakkers.

De omvorming pakt gunstig uit voor de natuur. Op een stuk drassig gebied van twee hectare werden veel bijzondere soorten gevonden, waaronder zestien soorten die op de Rode Lijst staan.

Nieuwe petgaten gunstig voor natuur

In het Vechtplassengebied worden doorlopend petgaten gegraven om de natuur nieuwe kansen te geven. Vroeger ontstonden petgaten door de winning van turf, maar nadat de turfwinning stopte groeiden de veengebieden dicht. Dit proces werd versneld door vermesting en verdroging. Een eenzijdige vegetatie en een afname van natuurwaarden was het gevolg. De nadruk van de projecten die uitgevoerd worden, ligt op herstel van de vroegere situaties. De drassige omgeving van Tienhoven is daar zeer geschikt voor. Pleistoceen dekzand en grondwater van goede kwaliteit komen lokaal aan de oppervlakte. Dat zijn gunstige voorwaarden voor natuurontwikkeling.

Nieuwe plantengemeenschappen

oktober-november-december 2008

BESTUURSMEEDEDELINGEN (2)

later uit de afdeling De Bilt de afdelingen Utrecht en Utrechtse Heuvelrug en Kromme Rijn voortgekomen.

Uit de vele foto's die in dit nummer zijn opgenomen blijkt wel de het IVN De Bilt e.o. een actieve vereniging is waarbij zij op vele manieren de natuur onder de aandacht heeft gebracht. Allereerst zijn daar natuurlijk de vele honderden excursies die zij in de loop van haar bestaan heeft georganiseerd. De deelname aan die excursies is dan misschien de laatste tijd iets afgenomen, mede door de vele activiteiten die er door anderen worden georganiseerd, nog steeds is het een fantastische manier om met de natuur in je directe omgeving kennis te maken. Het gaat daarbij overigens vaak niet alleen om de natuur, maar ook steeds meer om de wijze waarop het landschap op die plek vorm heeft gekregen. De laatste jaren zien we dat het vaak bij excursies niet meer alleen om kennisoverdracht gaat, maar juist ook om het beleven van die natuur. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de lichtjeswandeling die de laatste jaren voor kinderen (en hun ouders) door de afdeling is georganiseerd en die door deelnemertjes als zeer succesvol worden ervaren.

Behalve het organiseren van excursies is een van de kernactiviteiten van het IVN De Bilt e.o. het uitzetten van natuurpaden geweest. Zo is er ooit een natuurpad op Berg en Bosch uitgezet, als ook in het bosgebied van de Leijen. Recent is het initiatief genomen om het natuurpad de Leijen nieuw leven in te blazen, overigens in nauwe samenwerking met de eigenaar, de Stichting het Utrechts Landschap. Er is daarvoor een aparte werkgroep in het leven geroepen, die er het afgelopen jaar met hart aan ziel aan heeft gewerkt. Zoals het er nu naar uitziet lukt het inderdaad om het pad in

BILTHOVEN — DE initiatiefnemer voor de oprichting van een afdeling „De Bilt en Omstreken” van het Instituut voor Natuurbeschermingseducatie de heer A. J. P. Bos (geheel links) heeft vrijdagavond in Concordia aan de voorzitter van de nieuwe vereniging een voorzittershamer geschonken.

Geheel rechts hoofdbestuurlid P. Steltman van het IVN die uitzette waarom natuurbescherming noodzakelijk is. Hij deelde mee dat De Bilt de 6de afdeling is van een vereniging die 4500 leden telt.

„De Bilt en Omstreken” is uitstekend gestart dank zij het enthousiaste werk van de heer Bos en mevrouw Nijkerk-Pieters (naast de heer Steltman). De afdeling telt al honderd leden.

Tijdens deze oprichtingsvergadering in Concordia startte als eerste bestuur: voorzitter A. ten Houten uit Utr echt, secretaresse mevrouw F. I. Nijkerk-Pieters De Bilt; 2e secr. A. J. P. Bos De Bilt; penningmeester Matthijs Bakker, Utrecht en alg. secundus P. J. Caldenhoven, De Bilt.

BESTUURSMEEDEDELINGEN (3)

november te openen, waarmee aan het 40 jarige jubileum een extra feestelijk tintje kan worden gegeven.

Naast vornoemde werkgroepen kent de afdeling nog vele werkgroepen die in de loop der jaren meer of minder actief waren. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de Jeugdwerkgroep, die een tijdje heeft stil gelegen, maar

De IVN jeugd van 1984

die mogelijk binnenkort weer wordt gestart. En dan natuurlijk de werkgroep die zich bezighoudt met de organisatie van korte en lange cursussen

en dan met name de Natuurgidsencursus. Gezien de duur van de Natuurgidsencursus vergt dat van de betrokken leden een enorme inspanning, maar als de deelnemers uiteindelijk met hun diploma in de hand staan is de voldoening groot.

Ook is er de werkgroep Milieu, die zich met de actieve bescherming van de natuur bezig houdt, o.a. door beleidsbeïnvloeding, maar als het echt niet anders kan door het voeren van juridische procedures.

Op zich is de afdeling De Bilt, ook al omdat zij in de loop van haar bestaan een aantal keer is opgesplitst, een relatief kleine afdeling. Thans heeft zij meer dan honderd leden en donateurs. Een aantal daarvan is ook echt actief lid, die samen het hart van de vereniging vormen. Waar mogelijk wordt door de afdeling wordt met andere afdelingen samengewerkt. Een voorbeeld is de Natuurgidsencursus die nu al enkele malen succesvol samen met de IVN afdeling Eemland wordt georganiseerd. Ook is er met die afdeling in het kader van de Groene Maand vorig jaar een gezamenlijke fietstocht uitgezet, die overigens nog steeds verkrijgbaar is.

Ter gelegenheid van het jubileum wil het bestuur alle leden en donateurs hartelijk danken voor hun veelal jarenlange ondersteuning. Uiteindelijk zullen we het met zijn allen samen moeten doen en waar dat toe heeft geleid laten de vele

WETENSWAARD (2)

Z of ZW wat je zou verwachten. Deze huiszwaluwentrek vond ik aan de vroege kant. Gierzwaluwen heb ik daar niet meer gezien, maar dat is normaal; die zijn na 20 aug. meestal allemaal weg uit ons land en komen voor 20 april niet terug.

Uit mijn jeugd heb ik nog herinneringen aan groepen van een paar honderd boerenzwaluwen die zich in deze tijd verzamelden voor de reis naar Afrika en dan soms even op de draden van het toen nog bovengronds lichtnet zaten. Dat beeld heb ik in geen jaren meer gezien, hoewel ik niet altijd in deze tijd van het jaar in een boerenstreek verkeer, want daar moet je zijn. Boerenzwaluwen heb ik in De Bilt/Bilthoven nooit gezien, maar wel in Westbroek. Toch moeten we constateren, dat de zwaluwenstand in ons land achteruit gaat.

Minder nestgelegenheid? Of toename van gevaren onderweg? Je eerste gedachte bij vogeltrekgebieden betreffen de kuststreken, maar in Limburg was er ook vogeltrek waarneembaar. Zelfs kwamen er af en toe ganzen over, wat op zichzelf in de zomer wat vreemd is, tenminste tot voor 20 jaar geleden. Nu overzomereren er hier steeds meer en neemt ook het aantal broedparen toe. Ik kan er niet goed aan wennen: in mijn jeugd was de ganzentrek een typisch winterschijnsel. Waar vertoeven die ganzen in Limburg? Er is natuurlijk de rivier, de Maas, maar de natuurgebieden van de Peel, met daarin vele kleinere of grotere watertjes is hemelsbreed niet ver.

Ik fietste over de Maasdijk bij Kessel en zag in de verte een koppel ganzen zitten. Toen ik dichterbij kwam waren het tientallen nijlganzen, tot mijn verbazing. Dat had ik niet verwacht. Ook al een beetje aan de trek?

Midden-Limburg heeft een prachtige afwisseling van open gebied met weiland of akkers, boomgaarden, bomenrijke weggetjes en bossen. En dan ook nog de rivier. Voor vogelaars genoeg te beleven, denk ik. In ieder geval ook in augustus. Waargenomen: buizerd (donkere en lichte variant), havik, torenvalk, witte kwikstaart. En dan ook af en toe de gangbare meeuwen, kraaien en eksters. Zelfs huismussen in

gierzwaluw

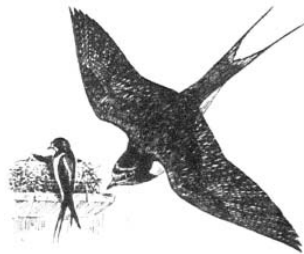
Vogels in Limburg

Ik was bijna de gehele augustusmaand in Midden-Limburg: Kessel, mooi dorp (stadje?) aan de Maas. Nu is de augustus maand nogal rustig voor vogelaars (tenminste mijn ervaring), maar het viel deze keer wel mee. Zo zag ik toch regelmatig al vogeltrek van niet altijd goed herkenbaar klein spul. Nogal vroeg naar mijn idee. Indicatie voor een koudere winter? Bij de zwaluwen is dat achteraf soms wel te merken. Gebleken is, dat je, als je ver

in oktober nog zwaluwen ziet (mijn persoonlijk record is 14 november), dat er dan een zachte winter volgt. Uiteraard pas achteraf te constateren.

Die zwaluwentrek was in de omgeving van Kessel al heel aardig bezig. Het waren vooral huiszwaluwen. Gedurende enkele dagen achtereen waren er steeds niet al te grote groepjes die even daar bleven rondvliegen en insecten vangen en dan weer verder trokken, zo ongeveer ZO-waarts, dus niet

boerenzwaluw

oktober-november-december 2008

activiteiten uit het 40 jarig bestaan van de afdeling zien. De bescherming van de natuur is nog steeds actueel en met de klimaatverandering misschien wel actueler dan ooit. Als we met de afdeling aan die bescherming een bijdrage kunnen leveren is dat natuurlijk fantastisch. Allen dan ook veel natuurinspiratie toegewenst en dat we er samen de komende jaren maar iets heel moois van mogen maken.

Het bestuur

Ook actueel in 1972

oktober-november-december 2008

WANDELPROGRAMMA IVN DE BILT

Zondag 19 oktober
Herfstwandeling "De Stulp"

Thema: Paddenstoelen.
Start: 14.00 uur bij restaurant "t Hutje" op dagrecreatieterrein Drakenstein, Hoge Vuurscheweg in Lage Vuursche.
Duur: Ca. twee uur.
Info: 030-2286511 en 030-2721611.

Zondag 16 november
Vogel wandeling langs het Tienhovens kanaal

Thema: Ganzen, water- en weidevogels kijken
Start: 14.00 uur bij café Het Olde Regthuys in Tienhoven.
Duur: Ca. twee uur.
Info: 034-6281384 en 030-2294361.

40 JAAR IVN DE BILT e.o.

Hoe waren de beginjaren?

Simon de Bruijn, bij velen nog bekend als gids van vele wandelingen, als degeen die met Sinie Mook structuur heeft gegeven aan de wandelwerkgroep, en degene die jarenlang leider van de foto-dia-werkgroep is geweest, heeft op ons verzoek iets verteld over zijn beginjaren in de afdeling De Bilt:

In 1973 rondde Simon de Natuurgidsencursus af en meteen ging hij wandelingen leiden, elke maand was er een wandeling. Bij de voorwandelingen ontving hij veel hulp van Kees Marsman, Hans de Baas, Ab Kas en Bert Bos met hun kennis van bomen, planten en vogels. De voorwandelingen

oktober-november-december 2008

SPROKKEL VARIA (7)

Maar door alle jaren heen

Tonen we tomeloze inzet en zijn inventief.

(1977, Hans de Baas bevestigt een bordje aan een eik in Ridderoord)

Proberen we kinderen de liefde voor de natuur bij te brengen.
(Milieumarkt 1979)

Zeisterbos 1978: hoofddoeken nog geen thema

Doen we dingen en genieten samen!

2005, hoeveel personen achter de beuk?

oktober-november-december 2008

SPROKKEL VARIA (6)

Slootexcursie in 1980, we gaan er helemaal voor

Later zijn we wat afstandelijker:

IVN de Bilt 1985

Het IVN (Annie Eizenga) wordt commercieel?

Nee, gelukkig, het blijft zuiver educatief.

22

oktober-november-december 2008

40 JAAR IVN DE BILT

werden door de leden goed bezocht, de sfeer was gezellig en plezierig, al doende werd veel bijgeleerd.

Onze afdeling bestond vanaf de oprichting uit Zeist, Utrecht en De Bilt inclusief hun omstreken. Snel werd hij ingewijd en bijgepraat in de gebieden rond De Bilt, zoals Maarsseveen, De Treek, Beerschoten, Amelisweerd, Zeister Bos, De Leyen.

Traditiegetrouw was de Vroege Vogelwandering op Koninginnedag, die trok gemiddeld 100 mensen waaronder ook veel kinderen.

Dat was duidelijk voor de concurrentie van de Koninginnedagmarkt, die ons noodzaakte de wandeling naar de gebruikelijke derde zondag van de maand te plaatsen.

Nog een traditie was de wandeling op Beerschoten op tweede Kerstdag, dat was toen nog niet van het Utrechts Landschap en er stond nog geen levende kerststal.

In het Bosgebouw werden op zolder tentoonstellingen ingericht, samen met andere groene groepen als Vogelwacht en KNNV.

De paddenstoelwandering was elk jaar op Eijkenstein, Piet Haxe van KNNV- het Gooi ondersteunde daarbij. Met mooi weer bleken daar een keer 250 mensen voor gekomen te zijn. Nog zo'n topper was de Herfstwandering op Sandwijck. Nadat een journalist er een hele pagina aan gewijd had in het Utrechts Nieuwsblad en het de wandeling van het jaar had genoemd, verschenen er ca. 600 mensen. De ventweg langs de Utrechtseweg stond vol.

Simom de Bruijn in jongere jaren

oktober-november-december 2008

11

40 JAAR IVN DE BILT (2)

Toen in 1978 het 10-jarig jubileum gevierd werd, werd dit gedaan met wandelingen in Zeist door het Zeisterbos, in Utrecht op Amelisweerd en in De Bilt op Beerschoten: routebeschrijving in de hand en vragen beantwoordend liep men langs controleposten. En natuurlijk waren er prijzen te winnen. Daaraan werd door 2000 mensen deelgenomen, per route ca. 800.

Wandeling op Beerschoten 1978

En natuurlijk was er genoeg te doen aan het onderhoud van de natuurpaden en de bijbehorende boekjes.

Simon de Bruijn

SPROKKEL VARIA (5)

publiek dat wandelt en het percentage publiek wat het landschap Beerschoten werkelijk kent. Men kan hieruit concluderen dat de bezoekers vaak niet weten op welk gebied zij wandelen.

- Ook de bekendheid met het boekje Natuurpad Beerschoten is beduidend lager dan de bekendheid met de wandelroute welke uitgezet.

Aan welke informatie er behoefte is duidelijk gemaakt in de percentages Verder bleek dat er veel mensen waren die de informatie in café restaurant De Biltse Hoek wilden doen plaatsvinden.

Gezien de uitslag van het onderzoek heb ik toestemming gevraagd aan de bedrijfsleiding van het café rest. De Biltse Hoek om een bescheiden informatiezuil te plaatsen in de hal van het pand.

Op deze deze hoop ik bij te dragen aan een stuk bewustwording van het publiek wat regelmatig onze natuurgebieden bezoekt.

Ans Snel

Wij weten niet of de voorgestelde informatiezuil er ooit is gekomen. Wel is er nu een bezoekerscentrum in het oude koetshuis van Beerschoten geïnstalleerd. Bovendien is er een beeldenpark met werken van beeldhouwer Ytse Bakker ingericht. Wat zo'n onderzoek van onze IVN afdeling niet al te weeg kan brengen!

Het zou interessant zijn, om dezelfde enquête nog eens in de Biltse Hoek in het weekeinde te houden.

Het lijkt echter waarschijnlijk, dat de verhouding Utrechters tot niet-Urechters veel lager zal uitvallen dan de genoemde 81%. Welk percentage van te enqueteren personen zou nu extra vanwege een bezoek aan Beerschoten zijn gekomen, of het ermee verbinden? (en hoeveel zouden nog een dia avond willen?)

Dus, vrijwilligers voor een enquête meldt u aan!

SPROKKEL VARIA (4)

Gezegd moet worden dat er personen waren die niet wilden meewerken daar ze niet uit de provincie Utrecht kwamen zodat ze het gebied niet kenden. Naar mijn mening was dit voldoende reden om niet langer aan te dringen.

Resultaten:

De resultaten van het onderzoek in procenten uitgaande van 100 exemplaren:

*72% kende landgoed Beerschoten.
81% ging of had gewandeld in het gebied.
36% was bekend met de IVN wandelroute.
15% was op de hoogte met het bestaan van het boekje Natuur pad Beerschoten.*

*2% is lid van het I.V.N.
22% is gunstiger van Het Utrechts Landschap
26% van de ondervraagden wilde informatie over dieren en hun gedrag.
16% wilde meer weten over de vegetatie en 18% over de historie van het gebied.
12% had andere wensen o.a. banken in het gebied, boswachter etc.
31% vond dat informatie zou moeten plaats vinden in café restaurant De Biltse Hoek.
16% wilde dit in een bezoekerscentrum.
14% wilde graag dia-avonden en 9% had behoefte aan andere activiteiten*

*60% was boven de 40 jaar.
30% was beneden de 40 jaar 10% had geen leeftijd ingevuld.
9% kwam niet uit de provincie Utrecht*

Conclusie:

Uit het vorengaande blijkt dat de behoefte aan inforrûatie aanwezig is, gezien het grote verschil tussen het percentage

oktober-november-december 2008

40 JAAR IVN DE BILT (3)

Dankzij de vrijwilligers van het IVN....

8 November 1968

De eerste oprichters van het IVN kwamen uit kringen van praktische natuurbeschermers. De werkers van het eerste uur waren leden van de Vogelwacht Utrecht en van de jeugdbonden voor natuurstudie.

1970 In '70 kwam de doorbraak bewustwording natuurbescherming. We startten met de opleiding voor natuurgidsen in Zeist, Utrecht en de Bilt. '79 natuurgidsen haalden het diploma. Vanaf het begin hadden we een goede samenwerking met de Vogelwacht Utrecht.

Naast de natuurgidsenopleiding werden enkele IVNers bij de Gemeente Politie de Bilt opgeleid tot natuurwachter. Zij hadden de bevoegdheid proces verbaal op te maken bij ongerechtigheden in de bossen (clandestiene houtkap, planten, struiken stelen).

1974

In '74 haalde ik mijn natuurgidsen examen en in '76 werd ik natuurwachter . Meteen werd ik gebombardeerd tot redacteur van het IVN contactblad. Zes keer per jaar kwam het uit.

Hoe ging het toen in zijn werk? Ik vergaarde kopie. Na met een regelmaat te bellen, kreeg ik alles binnen. Een ieder in ons gezin werd aan het werk gezet. De een typte, de ander maakte tekeningen en de derde corrigeerde. Vervolgens bracht ik het naar pater Reginaldus, een gepensioneerde onderwijzer, wonende in Zeist. Hij typte alles uit, stencilde en vouwde het. Als het klaar was kreeg ik een telefoontje. Ik haalde het op en verdeelde het via vele IVN distributeurs. Om een gunstig financieel plaatje te krijgen, ging ik op zoek naar adverteerders. Kleine advertentie fl 15,00, grote fl 35,00.

Na 4 jaar werd de redactie uitgebreid. Ik was het inleverpunt kopie. Twee dames typten en met zijn vijven zetten we het

oktober-november-december 2008

40 JAAR IVN DE BILT (4)

blad in elkaar met plakken, knippen en foto's toevoegen. Bij de pater konden we niet meer terecht, dus zorgde de toenmalige voorzitter voor het drukken van het contactblad.

Het bestuur bestond uit afgevaardigden van verschillende werkgroepen: wandelingen, fotografie, redactie,

winkeltje. Tentoonstellingen deden wij samen met de Stichting Utrechts Landschap. Ook werd iedere maand het IVN huisje Amelelisweerd

1978

Kok van Herk biedt zijn boekje "Flora onder de rook van Utrecht" aan ter gelegenheid van het 2^e lustrum van het IVN. De verkoop startte tijdens het lustrum i.s.m. de Lions Club Utrecht, die toen haar 5de lustrum vierde en dit boekje in druk deed verschijnen. De eerste druk- 2000 boekjes a f 7,50- was binnen 5 weken uitverkocht. De 2de druk volgde: 1500 boekjes! Dank zij de kleine winst konden gehandicapte natuurliefhebbers 2 weken genieten van een aangepast huisje aan de Wilgenplas in Maarssen.

De milieueducatie was in opgang. De gemeente besloot een schoolbioloog aan te stellen. Ieder jaar was er een boomfeestdag. De gemeente liet in 1978 plusminus 2000 berkjes planten door 670 leerlingen. De voorbereidende les in de 6de klassen werd door IVNers verzorgd (25 klassen van 18

oktober-november-december 2008

SPROKKEL VARIA (3)

Opinieonderzoek

Dat onze vereniging ook een wetenschappelijke aanpak niet schuwt moge blijken uit het onderstaande onderzoek van een aanstaande natuurgids uit 1978.

Opinieonderzoek

Als onderwerp voor mijn examenopdracht heb ik gekozen voor een opinie-onderzoek, welke plaats heeft gevonden in café restaurant De Biltse Hoek. Door middel van dit onderzoek probeerde ik inzicht te krijgen in het mogelijk verband wat misschien zou bestaan tussen het drinken van een kopje koffie in café rest. De Biltse Hoek en een wandeling die het publiek had gemaakt of nog ging maken op landgoed Beerschoten. Ook de belangstelling voor het natuurbad en het boekje "Natuurpad Beerschoten" komt in deze enquête tot uitdrukking alsmede de vraag of de deelnemer lid is van het IVN en/of begunstiger van Het Utrechts Landschap. Vervolgens wilde ik onderzoeken aan welke informatie het publiek behoefte zou hebben en op welke wijze deze zou moeten plaats vinden.

De enquête heeft plaatsgevonden op zondag 12-3-78 van 12-15 uur, weersgesteldheden regenachtig; zondag 19-3-78 van 12-15 uur, weersgesteldheid: somber; zondag 2-4-78 van 12-15 uur: weersgesteldheid: zonnig.

Werkwijze:

Willekeurige personen welke het restaurant binnenkwamen werden door mij aangesproken en gevraagd mede te werken aan de enquête, waarop ik enige uitleg gaf omtrent de bedoeling van het onderzoek. Daarna vertrokken de personen al dan niet met een formulier naar hun tafels. Na afloop van de door hen genuttigde consumptie leverden zij het ingevulde formulier bij mij in.

oktober-november-december 2008

SPROKKEL VARIA (2)

voor wat later bleek 100 wandelaars, een verhouding die ons nu toch wat groot lijkt. Omgekeerd waren er op de wandeling op 9 maart in Rijnwijk maar liefst 9 gidsen voor 20 interessanten. Van de wandeling naar Amelisweerd op 16 juli had men geleerd: het aantal gidsen werd verhoogd van 6 naar 16, dat was duidelijk een goed idee, daar de opkomst nog weer groter was.

Wandeling Voortveldse polder in 1981, toch een aardige opkomst

Wandeling 2007? Ja, 3 natuurgidsen (Margriet, Marijke, Hans) wachten op de dingen die komen gaan..

18

*IVN wandeling in 2020?
Niet als het aan ons ligt!.*

oktober-november-december 2008

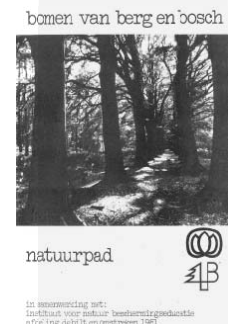
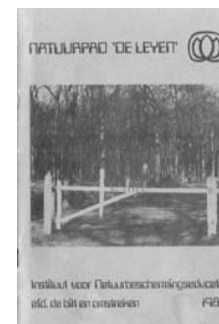
40 JAAR IVN DE BILT (5)

basisscholen). Helaas werd na een aantal jaren op natuur- en milieueducatie gekort.

1979

In 1979 besloot het bestuur afdeling De Bilt e.o. dat Zeist en Utrecht als subafdeling met een grote mate van zelfstandigheid te laten functioneren. Een afgevaardigde van iedere subafdeling had zitting in het bestuur. Zeist afdeling Heuvelrug en Kromme Rijn en Utrecht kregen een eigen contactblad. De club telde inmiddels 500 leden en donateurs. Onze moederclub kreeg nu "De Vleugelnoot" als contactblad.

In de beginperiode hebben we veel natuurpadboekjes uitgegeven: Beerschoten, DeLeyen, Ridderoordse Bossen, Beukenburg, Bloeyendaal, Amelisweerd en Berg en Bosch.

Over het milieu: onze natuurlijke elementen water, lucht en bodem werden steeds meer vervuild. Er kwamen ook acties vanuit het IVN. Bijvoorbeeld glaskakken, papierrecycling, scheiding groene en grijze vuilnis, geen kwikbatterijen in de vuilniszak, fosfaatvrije waspoeder, -zuinige douchekop, geen terpentijn door de gootsteen, enz. Plantsoenen, berm en straten werden bewerkt met chemische bestrijdingsmiddelen. Daardoor liep de vogelstand enorm terug. Vanaf 1983 kwam een einde aan het gebruik hiervan.

Dit was een kleine impressie van een grootse periode van de

oktober-november-december 2008

15

40 JAAR IVN DE BILT (6)

begin jaren van het IVN. Na 40 jaar hebben de vrijwilligers van het IVN er mede voor zorg gedragen, dat er verbetering is gekomen in verscheidene aspecten van het milieu.

Van harte proficiat met het 40 jarige feest!

Annie Eizenga-Kerckamp, Bilthoven

Sprokkel Varia

In deze van het normale formaat afwijkende Sprokkels hebben we enige foto's van de afgelopen 40 jaar, vooral van de eerste 25 en enige andere zaken die ons opvielen bij elkaar gezet.

Boomplantdag 1971. Oud gebruik, dit laten we tegenwoordig doen als we een nieuwe auto gekocht hebben, of als we een vliegticket boeken.

Zoals elders bericht was er in de vorige eeuw veel meer belangstelling voor onze wandelingen, dan in de huidige. Niet alleen waren er meer belangstellenden per wandeling, ook organiseerde ons IVN er meer.

SPROKKEL VARIA

Hieronder staat een overzicht uit het jaar 1974:

Overzicht wandelingen in 1974

Datum	Locatie	Aantal deelnemers	Aantal gidsen
5 Jan.	Amelisweerd	200	6
2 febr.	Panbossen	240	9
2 mrt	Ridderoordbossen	100	8
9 mrt	Rijnwijk	20	9
31mrt	Sandwijk	75	9
6 april	Beerschoten	50	6
30 april	Sandwijk	125	3
4 mei	De Treek & Austerlitz	100	2
8 mei	Sandwijk	100	5
25 mei	Sandwijk	125	6
1 juni	Tienhoven	50	7
6 Juli	Amelisweerd	400	6
3 aug.	Beukenburg	60	7
7 sept.	Panbossen	75	9
5 okt.	Moersbergen	80	8
26 okt.	Sandwijk	150	10
2 nov.	Amelisweerd	450	16
7 dec.	Ridderoordbossen	70	10
26 dec.	Bornia bij Austerlitz	50	?
28 dec.	Beerschoten	100	?
Totaal		2620	

Er werden dus in 1974 door het IVN 20 openbare wandelingen georganiseerd, waar in totaal 2620 personen aan deelnamen! Vooral Amelisweerd was blijkbaar erg geliefd, dus ook al ver voor de grote demonstraties (1982) in verband met de A27. Ook het grote aantal gidsen valt op. Wel zat men er toen blijkbaar ook wel eens naast, wat betreft het geschatte aantal deelnemers, Voor de wandeling op 4 mei bij de Treek, waren er maar 2 gidsen voorzien (of er hadden er afgezegd?)